

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΥΚΝΟΥ

I

Ὅταν δ' καθηγητὴς κ. Χρ. Τσούντας ἀνέσκαπτεν ἐν τῇ προϊστορικῇ ἀκρόπολει τοῦ Σέσκλου, ἐνομιζόμεν ὅτι προετίθετο νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν τάφον τοῦ Κύκνου, υἱοῦ τοῦ Ἀρεως, παρὰ τὴν Ἰωλκόν.

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην ἤχθημεν ἐκ τῶν ἐξῆς στίχων τοῦ Ἡσιόδου.

«Κύκνον δ' αὖ Κηῦς θάπτεν καὶ λαὸς ἀπείρων·
οἱ ο' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βιοιῆης
Ἀνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν κλειτὴν τ' Ἰωλκόν,
Ἀρην τ' ἤν' Ἐλίκην· πολλὸς δ' ἠγείρε το λαὸς
τιμῶνιες Κηῦα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δὲ τάφου καὶ σῆμ' αὐδὲς ποίησεν Ἀναυρος
ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων» (1)

Κατὰ ταῦτα ἡ ἀκρόπολις τοῦ Σέσκλου ἡ δύνατο νὰ ἔχῃ, τα ὑπὸ τοῦ παιητοῦ δεδομένα αὐτῇ χαρακτηριστικὰ τοῦ τύμβου, διότι περιβάλλεται ὑπὸ δύο ρυακίων συμβαλλόντων καὶ τωθι αὐτῆς πρὸς τὸ βόρειον μέρος καὶ σχηματιζόντων αὐτὴν εἰς οἶνον τύμβον γεσσονίζοντα.

Ἀλλ' αἱ ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν αὐτὴν εὐχὴ τύμβον, ἀλλ' ἀκρόπολιν χερσονησίζουσαν καὶ δὴ συναικισμὸν τοῦ νεολιθικοῦ καὶ χαλκοῦ αἰῶνος.

Βραδύτερον δ' ἕτερος ἀρχαιολόγος, δ κ. Κων. Κουρουγιώτης ἀνέσκαψε τὸν τυχαίως εὐρεθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Περικλέους Χ. Αποστολίδου ὑποδειχθέντα τύμβον τοῦ Καπακλὶ παρὰ τὸν Βῶλον καὶ πρὸς δυσμὰς αὐτοῦ. Ὁ τύμβος, θολωτὸς κατὰ τὸ μηχαναῖκόν σύστημα, ἦτο ἡμικατεστραμμένος, περὶ τοῦ θόλου, ἀλλ' εὐτυχῶς ἡσύλητος, εὐρεθείσης τῆς θύρας αὐτοῦ κεκλεισμένης διὰ ξηροταίχου. Τὰ χρυσὰ καὶ λοιπὰ κτερίσματα αὐτοῦ συλλεγέμενα κατετέθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Μουσεῖον. Εἰδημοσιεύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Κουσουγιώτου. (2) Ὡς ἡλικία δὲ τοῦ τύμβου ὠρίσθη τὸ ἔτος 1200 π. χ. περίπου.

Ὁ κ. Κουρουγιώτης εἰκότως δὲν καθώρισε τὸν τάφον τίνι ἡδύνατο ν' ἀνήκῃ. Ἐν τῇ περιοχῇ Βῶλου ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἄκρου αὐτῆς μέχρι τῶν προπόδων τοῦ λόφου τοῦ χωρίου Διμηνίου μέχρι τοῦδε τρεῖς θολωτοὶ τάφοι ἀνεκαλύφθησαν, ὧν ὁ πρῶτος κατὰ τὸ 1894 πρὸς τὸ ΒΔ ἄκρον τοῦ Διμηνίου ἀνασκαφεί, ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ λοφίσκου κειμένου κατ' ἐμπροσθίαν τοῦ Διμηνίου ἀνασκαφεί ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Βαλερίου Στάη, ἀνευρόντο· καὶ ἀκρόπολιν συναικισμὸν τοῦ νεολιθικοῦ καὶ χαλκοῦ αἰῶνος, ὅστις εὐρέθη σεσυλημένος ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτήτος ἡδὴ, ὁ δὲ τρίτος εἶναι ὁ τοῦ Καπακλὶ. Οἱ

τάφοι οὗτοι ἀπεδόθησαν εἰς ἀρχοντικά ἢ βασιλεύοντα γένη τῆς Ἰωλκοῦ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ἢ τὴν θέσιν καθώρισεν δ κ. Τσούντας καὶ παρεδέξατο καὶ δ κ. Κουρουγιώτης, ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Βῶλου, ἐπερ περιβάλλει γήλορον χωματώδη, ὅστις ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι συναικισμὸς τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος, ἴσως δὲ εἰς βαθύτερα στρώματα καὶ τοῦ νεολιθικοῦ αἰῶνος. Ἡδύνατο δ' ἐνταῦθα νὰ κεῖται ἡ Ἰωλκὸς τοῦ Ὀμήρου εὐκτιμένη καὶ εὐρυάγυια (1).

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω δὲ παρατεθεῖσαν περιγραφήν τοῦ Ἡσιόδου καὶ κατὰ τὸν Απολλοδώρον δ Κύκνος υἱὸς τοῦ Ἀρεως καὶ τῆς Πελοπίας νύμφης διερχόμενον τὸν Ἡρακλέα διὰ τῆς Ἰώνου τῆς Φθιώτιδος προσεκάλεσεν εἰς μονομαχίαν· ὁ δὲ Ἡρακλῆς «συστάς καὶ τοῦτον ἀπέκτεινε» (Ἀπολλοδώρου, Β', κη', 3-4). Ταῦτα δ' ἀναφέρει καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (ἱστορ. Δ', § 37, 20-25): «Ἐπανίων δ' εἰ· Τραχίνα καὶ προσκλήθει· ὁ δὲ Κύκνος τοῦ Ἀρεως, τοῦτον μὲν ἀπέκτεινεν, ἐκ δὲ τῆς Ἰώνου πορευόμενος καὶ διὰ τῆς Πελασγιώτιδος γῆς βαδίζων Ὀρμενίῳ τῷ βασιλεῖ συνέμιξεν, οὗ τὴν θυγατέρα ἐμνήστευεν Ἀστυδάμειαν».

Τὸν Κύκνον λοιπὸν ἔθαψαν ὁ βασιλεὺς Κηῦς καὶ ἀπείρας λαός, οἱ ὅποιοι κατόικουν πλησίον τῆς πόλεως τοῦ ἐνδόξου βασιλέως τὴν Ἀθήν, τὴν πελ. τῶν Μυρμιδόνων, τὴν ἐνδοξὸν Ἰωλκόν, τὴν Ἀρην καὶ τὴν Ἐλίκην· πολλὸς δὲ λαὸς συνηθροίστο τιμῶν τὸν Κηῦα τὸν ἀγαπητὸν εἰς τοὺς μακάρας θεούς. Τοῦ τάφου δὲ αὐτοῦ σῆμα αἶδιον ἐποίησεν ὁ Ἀναυρος ἐν καιρῷ χειμερινῶν βροχῶν...

Ἀλλὰ καὶ ὁ εὐρυπίδης ἐν Ἡρακλεῖ μαῖνομένῳ (στίχ. 389-393) ἀναφέρει τάδε:

«Τὴν τε Πηλιᾶδ' ἀκτὴν
Ἀναῦρον παρὰ πηγὰς,
Κύκνον δὲ ξενοδαΐταν
τάξας ὤλεσεν Ἀμφαναί
ας εἰκῆτορ' ἄμικτον».

Κατὰ ταῦτα παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Πηλίου καὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀναύρου ὁ Ἡρακλῆς ἐτόξευσε καὶ ἐφόνευσε τὸν Κύκνον. Ὅπως ἔμως ποτ' ἂν ἦ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν εἶναι ἡ ζήτησις τοῦ τάφου τοῦ Κύκνου, ὅστις ἔδει νὰ κεῖται

(1) Χ. Τσούντας, Διμινιον καὶ Σέσκλον σ. 400, σημ. 2. Περὶ καὶ σελ. 15.- Κ. Κουρουγιώτης, ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1906 σελ. 213.- Α. Σ. Ἀρβανιτόπουλος, Πρακτικὰ Ἀρχ. Ἐταιρ. 1909, σ. 155-158.- Ν. Ι. Γκιανόπουλος, Iolkos, ἐν Athen Mitteil. t. XXXVIII, 1913, σ. 23 καὶ ἐξ.- Ἀρβανιτ. Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρ. 1915, σ. 143, σημ. 1, 157-159, 195, 204.

(1) Ἡσιόδ. Ἀστίς Ἡρακλέους, στίχ. 472-478.

(2) Κ. Κουρουγιώτης, ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1906 σελ. 211-240, πίν. 12-15.

οὐχὶ μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Ἀναύρου, παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Πηλίου καὶ νῦν κεῖνται πλησίον αἱ πόλεις αἱ ὑπὸ τοῦ Ἡπείδου ἀναφερόμεναι Ἀνθρή ἢ Ἀνθρεία (κατὰ τὸ Πηνελόπη καὶ Πηνελόπεια ἐπικῶ.) ἢ πόλεις τῶν Μυρμιδόνων (βλ. τὸ ἄνω), ἢ κλειτὴ Ἰωλκός, ἢ Ἀρνη καὶ ἢ Ἐλίκη. Ἔδει δὲ πρὸς τοῦτοις ὁ Ἀναύρος νῦν σχηματίζῃ τὸν τύμβον «τῆς αἰδέας», ἀδίων σημεῖον ἐν καιρῷ χειμερινῶν πλημμυρῶν.

Παρὰ τὰς Μπουρμπουλήθρας, τὴν στενὴν πεδιάδα τοῦ Βόλου, διαρρέει τὴν πεδιάδα ταύτην ὁ μεγαλύτερος τῶν ὀρεινῶν χειμάρρων τοῦ Πηλίου, Ξηριᾶς, ὅστις εἶναι ὁ Ἀναύρος τῶν ἀρχαίων.

Οἱ διαρρέοντες λοιπὸν τὸν Βόλον δύο χειμάρροι ὁ μὲν δυτικῶς τῆς πόλεως, ὁ δὲ ἀνατολικῶς, καθιστῶσι μετὰ τοῦ Ξηριᾶ τὴν πεδιάδα καὶ τὴν πόλιν ποταμόκλυστον ἐν πολυομβρίαις.

Τὰ ὕδατα λοιπὸν τοῦ περὶ τὰ Παλαιὰ τοῦ Βόλου χειμάρρου καὶ τοῦ Ξηριᾶ σχηματίζουν ἐν ὁμοῖοις χειμερίοις ἔκτασιν τὴν πεδιάδα καὶ τὴν συνοικίαν Καπκαλί ποταμόκλυστον μέχρι Μπουρμπουλήθρας.

Ἡ διὰ τῶν αἰώνων δὲ προσγιγνομένη ἐν τῇ

ΔΕΝ ΕΧΕΙ...

Πάνω, τὰ σύνεφα βουρχάνουνε
σιτὸν οὐρανὸν κ' ἀργοκυλοῦν.
Κοίτω, ἢ ματιά μου
τὸ πικρὸ τῆς δάκρυ ἀργοσταλάζει
βρεχάει ναι ἢ πλάσι
καὶ τὰ στήθεα μου σφαλοῦν
μιὰ καρδίη, ποῦ μέσα μου
φουντώνει, λαχταρᾷ, σπαραξίει...

Περνοῦν ἢ μέρες
ἢ καλόχαρες, ἢ γιορτερές
γιὰ τῆς καλόκαρδης τῆς ἡρεμίας
ψυχῆς μὲ γλύκα.
Κι' ὅμως γιὰ μέ, ἢ σφιχτοχέρια
ἢ Μοῖρα, ὅλες τῆς χαρῆς
κρατεῖ μακριὰ μου ἀπ' τὴ στιγμῇ,
ποῦ μέσ' τὸν κόσμον βγῆκα.

Χρόνια ὦ ψυχὴ μου ἀρωσθεῖ
ἀγαλῆναιτι, ὠμέ...
ἀπόστασες νὰ ἀκλουθῇς
τῇ φτεροπόδι φαντασιά μου
Μόνος Σὺ μῶμεινες φίλος,
καὶ σκλαβός — ὦ κοῦμὲ
πιστός, σιτῆς τρικυμίες
ποῦ ἀλιχτοῦν, δλόγυρά μου...

Δὲν ἔχει βάλαμο, ὁ πόνος σου
ἀνάσα ἢ γιαιτριά
Γιὰ Σὲ ὦ ψυχὴ μου ὅπου ζῆς
ζητῶντας κάποια ἀλήθεια
σέρνοντας τὸ κουφάρι, ἔρημη
κι' ἄγνοη, ἀπ' ὅλους μακριὰ
Πνίξε τὸ δάκρυ σου καὶ τοὺς λυγμούς
στὰ φλογισμένα σου τὰ στήθεα...

ΑΘΗΝΑ ΡΟΥΣΣΑΚΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

παράλλω ἐπίχωσις εἶναι μεγίστη εἰς βάθος καὶ ἔκτασιν. Τὰ ὕδατα δὲ τοῦ ἔξω τῶν Παλαιῶν χειμάρρου μετὰ τῶν τοῦ Ξηριᾶ ἐν «χειμερίοις ὁμοῖοις» ἐξερχόμενα τῆς κοίτης αὐτῶν θὰ ἐσχημάτιζον ἀναμφιδόλως τοὺς τύμβους τοῦ Καπκαλί σῆμ' αἰδέας, κατὰ τὸν Ἡπείδον, ἦτοι ἐν νησίδιον ἐξερχόμενον τῶν ὕδατων, τῶν κατακλυζόντων τὴν πεδιάδα, ἐπομένως ἀδίων σημεῖον, μὴ ἐξαφανιζόμενον ὑπὸ τε τῶν ὕδατων καὶ τῆς ἐκ τῆς ἰλῦος ἐπιχώσεως. Συνεπῶς ὁ τάφος τοῦ Κύνου θὰ ἦτο ἀναμφιδόλως ἢ αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Κουρουνιώτου ἐν Καπκαλί ἀνασκαφῆς, ἢ παρ' αὐτὸν ἄλλος ὁμοῖος, ὅστις θὰ κατεστράφη ὑπὸ τῆς βίρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξηφανίσθη πάντως ὅμως ἐν ταῦτα ἡδύνατο ν' ἀνεγείρωσι τύμβον συμπτῶς μὲ τὰ χαρακτηριστικά, ἀναδιδούσιν ἡμῖν αἱ περιγραφὴ τοῦ Ἡπείδου καὶ τοῦ Εὐριπίδου, ἦτοι παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Πηλίου, παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Αναύρου καὶ παρὰ τὴν Ἰωλκὸν καὶ τὰς πόλεις, αἱ κατωτέρω θ' ἀναφέρωμεν.

Ὑπολείπεται δὲ ἤδη νὰ εἰπωμεν περὶ τῶν πόλεων ὧν οἱ κάτοικοι συνέρρευσαν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Κύνου.

Ν. Γ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Τὸ χαμένο ἐλάφι

Μ' ἔνα βαρὺ αὐτοῦ βίγγο
τὰ ὕδατα κ' ἄρσις χαλῆζι
γογγῶν νὰ πέφτῃ μεσ' τὸ λῆγγο
κι' εὐθὺς τὴν ὄψιν του ν' ἀλλάξῃ.

Πέσαν ἀδύναμι τὰ φύλλα
καὶ τὰ πλ. κώνει τὸ χαλῆζι
καὶ τὸ θανάκι π' ἀργὰ ἐκύβη
γίνεται χεῖμαρος καὶ βράζει.

Καὶ τὰ χοντὰ κιλῶντας ξύλα
καὶ τὰ λυθρία π' ἡγεῖται ἐμπρός του,
ἦρθε, νινυμένος τῇ μαυρίλα
τῆς μπόρας, σ' ἔνα δέντρο ὁ ἀφρός του

Μὰ εἶχε σιτὴ ρίζα του κουφάλα
κι' εἶχε κρυφτῇ καὶ μέσα ἐλάφι
ποῦ μὲ τὴ μπόρα χάθη ἀπ' τ' ἄλλα
καὶ οὐδὲ πηχτὸ νερὸ του εἰσάφη.

Τὸ βράδυ σκόρπισαν τὰ νέφη
καὶ τὸ ποτάμι ἔχει στεγνέψει
καὶ τὸ βουνὸ ἢ σ. λήνη σιτῆρει
πηγαίνοντας νὰ βασιλέψῃ

Καὶ σκιὰς φωτᾷ σιὰ βάθῃ
τῶν ἐλαιοφύων ποῦ ψάχνουν τῶρα
νὰ βροῦν τὸ σὺντροφο ποῦ ἐχάθη
ἀπ' τὴν ἀξαφνὴ αὐτὴ μπόρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΡΑΣ